

**PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE**

A PSZÁF szövetkezeti hitelintézeteknél végzett átfogó vizsgálatainak tapasztalatai

**A hitelkockázat vizsgálati tapasztalatai, a kapcsolódó
felügyeleti elvárások**

Magyari Gábor
főosztályvezető-helyettes
Pénzpiaci vizsgálati főosztály

Budapest, 2012. május 16-17.

Előszó helyett

Az előadás során ismertetésre kerülő megállapítások nem tartalmazzák a szövetkezeti hitelintézetek vizsgálata során tett valamennyi hiányossággal kapcsolatos megállapítást, az anyagok összeállítása során elsősorban a lényegesebb, több intézményt érintő problémák kigyűjtésére törekedtünk. A helyszíni vizsgálatok ugyanakkor természetesen nem csak negatív, hanem sok területen pozitív gyakorlatot is tapasztalnak, tehát a következőkben bemutatott megállapításokból nem lehet egyértelműen következtetni egyes kockázati kategóriák megítélésére, a szektor tevékenységének kockázatosságára. A hiányosságok bemutatása elsősorban azok megszüntetésére, elkerülésére való figyelem felhívást, és egymás hibájából való okulás célját szolgálja.

Hitelkockázat – Témakörök

	Hitelkockázat kapcsán vizsgált főbb kérdések
	Felkészülés és minta kiválasztás feladatai
	Vizsgálat során tapasztalt hiányosságok és prudens elvárások
	Irányadó jogszabályok és ajánlások

Hitelkockázat kapcsán vizsgált főbb kérdések

Kockázatvállalási politika

Kockázatvállalás szabályozottsága

Kockázatvállalás gyakorlata

Ügyletminősítés, értékvesztés elszámolás, CT képzés

Kapcsolódó adatszolgáltatás

Felkészülés és a minta kiválasztása

1. **Hitelintézet által megküldött anyagok, és adatszolgáltatások áttekintése**
2. **Egyeztetés az intézmény könyvvizsgálójával**
3. **Kiértesítő és dokumentum bekérő levél kiküldése**
 - fontos a beérkezési határidő betartása
 - a teljeskörű adat és információ szolgáltatás
 - és szükség esetén előzetes egyeztetés lefolytatása
4. **Beérkezett anyagok feldolgozása**
5. **Mintakiválasztás**
 - fontos az analitikák teljeskörűsége
 - és az összekapcsolhatóságuk biztosítása
6. **Tájékoztatás az előkészítendő ügyletekről**
7. **Helyszíni szakasz megkezdése**

Kockázatvállalási politika

Vizsgálati tapasztalatok

- nincs jóváhagyott, aktuális kockázatvállalási politika
- nem kerül meghatározásra a megcélzott ügyfélkör, megnevezésre a preferált ágazatok és termékek köre
- nem látszik az összhang a vállalható kockázatok és a rendelkezésre álló tőke nagyság között
- nincs látható kapcsolat a kockázatvállalási politika, a hitelintézet stratégiája és az elfogadott üzleti terv között

Prudens eljárás

- a hitelintézet kockázatvállalási politikája legyen összhangban a tulajdonosok által elfogadott stratégiával és üzleti tervvel
- vegye számításba a vállalt, vagy célzottan vállalni kívánt kockázatok tőkeigényét és a rendelkezésre álló szavatoló tőke mértékét
- adjon iránymutatást az ágazati, az ügyfél és a termék limitek megfelelő kialakításához

Kockázatvállalás szabályozottsága

Vizsgálati tapasztalatok

- a szabályzatok központi minták alapján készülnek, hiányzik az egyedi intézmény sajátosságainak megfelelő aktualizálás
- nem követik a jogszabályi változásokat
- nem biztosított az összhang az egyes szabályzatok között
- néhol a túlszabályozottság, máshol az alul szabályozottság a jellemző
- a szabályzatokat nem a jogszabályban megjelölt testületek hagyják jóvá
- több helyen jellemző a körlevéllel, vezetői utasítással történő ad-hoc irányítás

Prudens eljárás

- az intézmény szervezeti és üzleti sajátosságainak figyelembe vételével aktualizálják szabályzataikat
- a compliance funkció keretében biztosítják a jogszabályi változások folyamatos figyelemmel kísérését és a szabályzatok közötti összhang megteremtését
- a szabályzatok jóváhagyása során legyenek figyelemmel a Hpt 77. § előírásaira
- igyekezzenek minimálisra csökkenteni a kockázatvállalási folyamatok ad-hoc szabályozását

Kockázatvállalás gyakorlata – Döntés előkészítés I.

Vizsgálati tapasztalatok

- hiányos hitelkérelmek
- elmarad a kezesek és a garanciát nyújtók ügyfélminősítése
- az adós jövedelmét fedezetként veszik számításba
- az alkalmazott fedezeti szorzók indokolatlanul magasak, az választható intervallumok túl szélesek
- az ingatlan értékelés gyakran formális
- a fedezetek hitelbiztosítéki értékének megállapításánál nem számolnak a megelőző terhekkal
- az ügyfélcsoportok beazonosítása, és nyilvántartása nem megfelelő

Prudens eljárás

- csak teljeskörűen összeállított hitelkérelmek kerüljenek befogadásra
- tartsák be az ügyfélminősítéssel kapcsolatos jogszabályi előírásokat
- az adós jövedelmét ne tekintsék fedezetnek
- a szabályzatban rendelkezzenek a fedezeti szorzók meghatározásának elveiről
- szabályozzák az elfogadható értékbecslők körét és az értékelések minimum követelményeit
- a fedezeti érték megállapításakor vegyék figyelembe a biztosíték egyéb terheit is
- az ügyfélcsoportok teljeskörűen kerüljenek az előterjesztésben bemutatásra

Kockázatvállalás gyakorlata – Döntés előkészítés II.

Vizsgálati tapasztalatok

- a limitek kiszámítása hiányzik, vagy a limitértékek megállapítása nem reális
- a fizetendő törlesztő részlet magasabb, mint az ügyfél jövedelme
- a konzorciális hitelezéssel kapcsolatos döntés során nem rendelkeznek megfelelő információval
- az előterjesztésekben nem térnek ki a szabályzatokban előírt feltételektől való egyedi eltérés indokoltságának okaira és következményeire
- kockázatkezelő által készített anyag hiányzik az előterjesztésből

Prudens eljárás

- szükség van szakmailag átgondolt, stratégiához igazodó limitrendszer létrehozására és alkalmazására
- kiemelt szempontként kell kezelni az ügyfél fizetőképességének figyelembe vételét
- konzorciális hitelezés során is kötelező a kockázatvállalásra vonatkozó előírások betartása
- az előterjesztés térjen ki a szabályzattól való eltérés okára, hatására, kockázatára
- minden esetben készüljön el az üzleti területtől független kockázat értékelés

Kockázatvállalás gyakorlata – Döntéshozatal

Vizsgálati tapasztalatok

- döntési hatáskörre vonatkozó szabályozás nem egyértelmű
- több döntéshozó testület szerepe csak névleges, jelentős különbség (szakmai, vagy felelőségi) tekintetben nincs közöttük
- a távszavazással történő hiteldöntés esetén alacsony a testületi tagok informáltsága
- a cenzúrakönyv vezetése nem teljeskörű
- jelentős kockázatnövelő tényező az egy nap alatt történő hitelkérelem befogadás, döntés, szerződéskötés és folyósítás gyakorlata

Prudens eljárás

- a belső szabályzatok a kockázatvállalás minden részterületére kiterjedően, egyértelműen rögzítsék a döntési jogosultságokat és összeghatárokat
- az egyes döntési szintek kialakítása a szakmai ismeretek és felelőségi körök szem előtt tartásával történjen meg
- a testületek a döntés meghozatalához kapjanak meg minden szükséges információt
- a cenzúrakönyv tartalmazza a hiteldöntéssel kapcsolatos valamennyi releváns információt
- kerüljék el az egy napon belüli hitel befogadási és folyósítási gyakorlatot

Kockázatvállalás gyakorlata – Hiteldokumentáció

Vizsgálati tapasztalatok

- nincs folyamatba épített ellenőrzés a szerződésben lévő és a hiteldöntés kondícióinak egyezőségére
- folyósítás előtti ellenőrzés sincs mindenhol, vagy az nem dokumentált
- rendezetlen és hiányos a hitelakta, az anyagok nem kerülnek iktatásra
- hitel átstrukturálás feltételei nem mindig kerülnek a szerződésen átvezetésre
- óvadék és a hitel futamideje nem mindig kerül összehangolásra

Prudens eljárás

- ki kell alakítani a szerződéskötéshez és annak IT rögzítéséhez, valamint a folyósításhoz kapcsolódó belső kontrollok rendszerét
- szabályzatban meg kell határozni a hiteldossziék minimális tartalmát, a kapcsolódó dokumentumokat pedig iktatni szükséges
- kiemelt figyelmet kell fordítani a szerződés módosítással kapcsolatos döntések átvezetésére (IT-ben is!)
- biztosítani kell az óvadék és a hitel futamidejének összehangolását, valamint a zárolás véletlenszerű feloldásának kizárását

Kockázatvállalás gyakorlata – Utógondozás

Vizsgálati tapasztalatok

- elmarad az évenkénti ügyfélminősítés és fedezetek időszakos felülvizsgálata
- ügyfelektől a rendszeres adatbekérés formája és annak feldolgozása nem szabályozott, és nem is gyakorlat
- elmarad a hitelek cél szerinti felhasználásának ellenőrzése
- nem elvárt gyakorlat a nem teljesítő ügyfelek fizetésre felszólítása
- jelentős késedelemmel kerül sor a jogi lépések megindítására
- követelés eladással, vagy leírással kapcsolatos hatáskör nem szabályozott

Prudens eljárás

- fordítsanak kiemelt figyelmet az ügyfelek minősítésének évenkénti felülvizsgálatára és a fedezetek rendszeres újraértékelésére, ehhez kérjenek be a fizetőképesség helyzetére irányuló rendszeres adatszolgáltatást
- a szükséges gyakorisággal végezzék el a hitelek célszerű felhasználásának ellenőrzését
- nem fizető adósok dokumentált felszólítása, fedezetek érvényesítésével kapcsolatos jogi lépések mielőbbi megtétele
- döntési hatáskör szabályozása

Kockázatvállalás gyakorlata – Átstrukturált hitelek

Vizsgálati tapasztalatok

- gyakran már lejárt, az ügyfél által nem fizetett hitelek, az ügyfél által benyújtott (dokumentált) kérelem nélkül kerülnek átütemezésre
- hitelek átstrukturálásával kapcsolatos döntési hatáskör nem szabályozott
- nem minden ebbe a kategóriába tartozó újratárgyalt és átütemezett hitel kerül átstrukturáltként megjelölésre
- a hitelintézet számítástechnikai rendszere nem képes az átstrukturált hitelek külön kigyűjtésére, nyilvántartására
- az ügyletminősítés során nincsenek figyelemmel az átstrukturált hitelekre vonatkozó speciális jogszabályi követelményekre
- a tőkésített kamatok utáni értékvesztés elszámolásra vonatkozó jogszabályi előírások nem kerülnek betartásra

Prudens eljárás

- követeljék meg az ügyfél által benyújtott kérelem aláírását, illetve annak a hiteldossziéba helyezését
- döntési hatáskör térjen ki az átstrukturálásra is
- pontosítsák milyen esetekben van szükség a hitelek átstrukturáltként történő megjelölésére
- alakítsák ki az átstrukturált hitel állomány külön nyilvántartásának rendszerét, minősítés és értékvesztés elszámolás során pedig legyenek figyelemmel a jogszabályi előírásokra
- tartsák be a tőkésített kamatok értékvesztésének elszámolásáról szóló jogszabályi előírásokat

Kockázatvállalás gyakorlata – (Kényszer)Befektetések

Vizsgálati tapasztalatok

- az intézmény nem rendelkezik befektetési stratégiával, vagy politikával
- nem előzi meg a befektetéseket gazdaságossági számítás, vagy kockázatfeltárás
- befektetésekre vonatkozó döntési hatáskör nem szabályozott
- kapcsolódó irányítási jogkör és az üzleti kapcsolat jellege nem szabályozott
- nem kerülnek betartásra a befektetési korlátokra vonatkozó előírások (ingatlan bef. korlát is!)
- a befektetések utáni értékvesztés elszámolásra vonatkozó belső előírások nem kerülnek kidolgozásra
- minősítés során a tételekről nem készülnek egyedi minősítő lapok
- a fentiek vonatkoznak az átvett eszközökre is

Prudens eljárás

- alakítsák ki befektetési politikájukat
- a döntés meghozatala előtt mérjék fel az ügylet teljeskörű kockázatát
- a döntési hatáskör térjen ki a befektetésekre is
- szabályozzák a saját befektetésben lévő társasággal kapcsolatos irányítási és üzleti tevékenységeket, jogköröket (fontos szempont az összeférhetetlenség kizárása!)
- tartsák be a befektetésekre vonatkozó korlátozásokat (max 51%-os és a 3 éves korlátozás!)
- a befektetések minősítése és értékvesztés elszámolása során tartsák be a jogszabályi előírásokat

Ügyletminősítés – Értékvesztés elszámolás, CT képzés

Vizsgálati tapasztalatok

- belső szabályzat nem felel meg a Hitkr. 7. sz. mellékletnek
 - nem tartalmazza a valószínűsíthető jövőbeni veszteség kiszámításának módszerét
 - az egyszerűsített és csoportos minősítés fogalma keveredik, nincs rögzítve értékhatár, vagy csoportképzési elv
 - rögzített értékvesztés kulcsok nem kerülnek számszakilag alátámasztásra
- az egyszerűsített minősítéssel elkészült lista utólagosan (megfelelő dokumentálás nélkül) kerül módosításra
- egyedi ügyletminősítési lap hiányzik, vagy nem kellően informatív
- egyedi minősítés során az ügyfél helyzete, fizetési hajlandósága, a fedezet reális értéke, vagy terhei nem megfelelő mértékben kerülnek figyelembe vételre

Prudens eljárás

- belső szabályzat összeállítása során vegyék figyelembe a Hitkr. 7. sz. melléklet II./V./VI./VII. fejezetében foglalt előírásokat
- a minősítés során figyelembe vett szempontok eredményeit az egyedi minősítő lapon dokumentálják, melyet mind a készítője, mind a jóváhagyó jegyezzen ellen
- az ügyfelek minősítése és értékvesztés elszámolása során kiemelten vizsgálják az ügyfél helyzetében és a fedezet értékében, érvényesíthetőségének feltételeiben bekövetkező változásokat
- az egyedi ügyletminősítési lapokat helyezték el a hiteldossziában

Kapcsolódó adatszolgáltatások

Vizsgálati tapasztalatok

- a 8-as táblákban a várható veszteség és a fedezetek értéke nem megfelelő összegben szerepel
- az átstrukturált hitelek nem, vagy nem megfelelő összegben jelennek meg az adatszolgáltatás 8-as tábláiban
- fedezetek értéke nem teljeskörűen, vagy megfelelő összegben kerül beállításra a felügyeleti adatszolgáltatásba
- C4H táblában nem kerülnek megjelölésre (összevonásra) az ügyfélcsoportok
- C4H táblában nem kerül összevonásra az egy ügyféllel szemben felálló valamennyi kitettség (befektetés, hitel, mérlegen kívüli tétel összege)
- C4H táblában a Hpt. 80.§ szerinti felmentéseknél nem megfelelően kerül meghatározásra a garancia intézmények által közvetített állami garancia értéke, illetve az óvadéki betétként el nem fogadható fedezet összege

Prudens eljárás:

A felügyeleti jelentések hiteles nyilvántartáson alapuló, a kitöltési útmutató szerinti tartalomnak megfelelő adatokkal való kitöltése!

Irányadó jogszabályok és ajánlások

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. Törvény

A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségéről szóló 250/2000 kormányrendelet 7. számú melléklete

A hitelezési kockázat kezeléséről és tőkekövetelményéről szóló 196/2007 kormányrendelet

A körültekintő lakossági hitelezés feltételeiről és a hitelképesség vizsgálatáról szóló 361/2009 kormányrendelet

A hitelintézetek adatszolgáltatási kötelezettségéről szóló 8/2011 és 19/2011 PSZÁF rendelet

8/2001. számú felügyeleti ajánlás a hitelkockázat kezeléséről

11/2006. számú ajánlás a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről

7/2006 számú PSZÁF FT ajánlás a hitelkockázat kezelés hatékonyságának növeléséről

Köszönöm a figyelmet!

